

Πῶς τὸ κατόρθωσε λοιπὸν τὸ ἐθνικὸ τοῦ ἔργο, αὐτὸ νὰ σὰς τὸ δηγηθῶ τώρα, ἐλπίζοντας πῶς εἰσὶς, ποὺ καταπιεσθήκατε τώρα τὸ ἴδιο ἔργο, τὸ δύσκολο, μὰ ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς Ρωμιοσύνης, ἵσως δυναμωθῆτε ἀπὸ τὸ μεγαλοδύναμό του παράδειγμα καὶ σύνωρα νὰ μὴ χάσετε τὴν ἐλπίδα, βλέποντας μπροστὰ σας ἕνα πολεμιστὴ ποὺ ἔπαθε ἀπαράλλαχτα τὰ ἴδια ποὺ παθαίνετε τώρα εἰσὶς καὶ ποὺ βγήκε νικητὴς μολαταῦτα.

Στὰ 1863 μερικοὶ λόγιοι νέοι στὸ Jassy, τὴν πνευματικὴν τότε πρωτεύουσα τῶν Ρουμουνών, μαζεύουνταν μιά φορά τὴν εβδομάδα στὸ σπίτι ἐνὸς ἀπὸ τὸν κύκλο τους γιὰ νὰ διαβάζουν καὶ νὰ σχολιάζουν τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῆς εὐρωπαϊκῆς φιλολογίας, τῆς ποιητικῆς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς. Ὅταν αὐξήσε ὁ ἀριθμὸς τους, ἔδρυσαν σύλλογο μὲ τὸ ὄνομα «Junimean» (νεολαία). Ὁ κανονισμὸς τοῦ συλλόγου τούτου εἶχε ἕνα μονάχα ἄρθρο ποὺ ἔλεγε. «Μπαίνει ὅποιος θέλει καὶ μένει μέσα ὅποιος μπορεῖ». Ἀρχίζε λοιπὸν νὰ δουλεύῃ ὁ σύλλογος στὸν ἴδιο χρόνον ἀκόμα μὲ δέκα διαλέξεις φιλοσοφικῆς καὶ καλαισθητικῆς ποὺ τὲς ἔκαμε ὅλες ὁ Titu Majorescu, νέος τότε 23 χρονῶν. Ἐδούλευε καλὰ ὁ σύλλογος, τὸν ὑποστήριζε ὁ φιλολογικὸς κόσμος τοῦ Jassy, καὶ στὰ 1867 ἔβγαλε κ' ἕνα περιοδικὸ δικό του, τὲς «Convorbiri literare» (φιλολογικὲς κουβέντες) μ' ἕνα κύριο ἄρθρο πάλι τοῦ Majorescu, ποὺ σιγὰ σιγὰ ἔγινε ἡ ψυχὴ καὶ τὸ κεφάλι τοῦ συλλόγου καὶ τοῦ περιοδικοῦ του. Κ' ἐχάραιε τόσο βαθεῖα τὴ σφραγίδα τοῦ πνεύματός του καὶ στὰ δύο, ὥστε οἱ «Convorbiri literare» ἔγιναν ἀπὸ τότε τὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς ρουμανικῆς φιλολογίας καὶ σήμερα ἀκόμη, ὕστερα ἀπὸ 38 χρόνια, φυλάει τὴ σημασία του.

Ἡ «Junimean» καθὼς καὶ οἱ «Con. lit.» εἶταν τότε φαιδόμενον αἰρετικὸ καὶ πρωτάκουστο στὴ Ρουμανία, ὅπως ἡ «Τέχνη» ἢ ὁ «Νουμᾶς» στὴν Ἑλλάδα σήμερα. Δυὸ κόμματα πάλευαν καὶ τότε μεταξύ τους γιὰ τὴν ἡγεμονία τῆς φιλολογίας· τὸ ἕνα μὲ τῆραματα τῆς ἀπαλῆς δόξας· στὰ χέρια του ἐκέρχυνε δυνατὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀνάμνησης τῶν προγόνων. Τὸ ἄλλο ἐπάσκιζε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ τὸν ἀπόκρυφον θησαυρὸ τῆς ζωντανῆς ποίησης. Τὸ συντηρητικὸν κόμμα τῶν Λατινιστῶν ἤθελε νὰ δημιουργήσῃ μιά φιλολογικὴ

γλῶσσα ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ διόλου δημοτικὰ στοιχεῖα καθὼς οἱ ἄλλες εὐρωπαϊκῆς γλῶσσες, παρὰ μόνον «κλασσικὰ». Βγήκαν ἀναρίφνητες γραμματικὲς ποὺ ἐδίδαν μιά γλῶσσα πλαστὴ καὶ ἀφύσικη, μιά καθαρεύουσα δηλ., γιὰ νὰ ἐξολοθρίσουν ὅλα τὰ εἰσβάρα στοιχεῖα ποὺ μπηγαν στὴ γλῶσσα εἰς τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνες. Ἐνοθεύτηκε λοιπὸν ἡ ἱστορία τῆς γλῶσσας, τὸ λεχτικὸν κ' ἡ ἐκφραστικότητα τῆς ρουμανικῆς ἐφτώχαινε ὁλοένα. Καὶ στὴν ἐπιστήμην καὶ στὴ φιλολογίαν ἀκούονταν ἡ φωνὴ τῆς ἐθνικῆς ματαιοδοξίας. «Εἴμαστε πρόγονοι τῶν Ρωμαίων, γνήσια ἐγγόνια τῶν ἀποίκων τοῦ Τραγιανού!» — Στὸ ἄλλο μέρος ἐσηκώθησαν τότε, πρῶτα δειλὰ δειλὰ, ἔπειτα, σὺν βγήκε ὁ Majorescu, πειρὰ θαρρετὰ οἱ νέοι, ποὺ κατάλαβαν ἀμέσως τὸ γελοῖο τῶν εἰδώλων τῶν ἀντιπάλων τους καὶ τοὺς ἐκέρχυν τὸν πόλεμον· ὅχι μὲ τὰ λόγια καὶ μὲ καυγάδες, παρὰ μὲ δραστήριες πράξεις, μὲ θετικὰ ἔργα. Ἐκατάλαβαν πῶς ἡ πάλῃ δὲν ἐπρόκειτο γιὰ γλωσσικοὺς τύπους, παρὰ γιὰ τὸ «νὰ ζῇ ἢ νὰ μὴ ζῇ» τὸ ρουμανικὸν ἔθνος ὡς ἔθνος εὐρωπαϊκὸ καὶ φιλοπρόδο. Κατάλαβαν τέλος πάντων, πῶς ἐπρόκειτο νὰ ποτίσουν τὰ ξερά καὶ στεῖρα χωράφια τῆς ρουμανικῆς ζωῆς μὲ τὲς δροσερὰς ἰδέαις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος. Ἰσως δὲν τὸ κατάλαβαν ὅλοι, μὰ ἕνας τὸ κατάλαβε, κι αὐτὸς ὁ ἕνας εἶταν ὁ Majorescu. Καὶ μὲ τὸ μεγάλο του διοργανωτικὸν ταλέντον ἐπέβαλε τὴ μέθοδόν του πρὸς ὅλους τοὺς ὁπαδοὺς του. Καὶ ἡ μέθοδός του αὕτη εἶταν, νὰ μὴ περιορίζεται ἡ πάλῃ μὲ δασκάλικον τρόπο εἰς τὴ γλῶσσα, παρὰ νὰ ἐκτείνεται εἰς ὅλα τὰ ζητήματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἀμὰ καταλάβουν μιά φορά οἱ στενοκέφαλοι—αὐτὸ εἶταν τὸ συμπέρασμα του—τὸ καινούργιον πνεῦμα καλὰ, ἀβέλητα θὰ δεχτοῦν καὶ τὴν καινούργια γλῶσσα. Ἡ γλῶσσα εἶναι ἐργαλεῖον, μὰ τί τὸ θέλουν τὸ ἐργαλεῖον, ὅς τοὺς λείπει ἡ ὕλη γιὰ νὰ δοκιμάζουν ἀπάνω τῆς τὸ ἐργαλεῖον; Γι' αὐτὸ δὲν ἔρχισε νὰ πολεμᾷ τὴ γλῶσσα, παρὰ ὅλα τὰ κούφια θεμέλια ποὺ στηρίζονταν ἀπάνω καὶ τὸ τέρας τῆς δασκάλικης γλῶσσας· ἅμα θὰ πείσουν ἐκεῖνα, θὰ πείσῃ κι αὕτη μαζί.

Κ' ἔτσι ἔρριξε θαρρετὰ τὸ πρόγραμμά του στὴ μέση μὲ τὰ πολεμώχαρα τούτα λόγια. «Ψέματα εἶναι ὁ πολιτισμὸς μας καὶ τὰ θεμέλια του· ψέματα ἡ διοίκησή μας, ψέματα οἱ ποίησός μας, ψέματα ἡ γραμματικὴ μας, ψέματα κάθε φαινόμενο τῆς πολιτικῆς ζωῆς μας. Πρὶν ἔχουμε δασκάλους

τοῦ λαοῦ, ἔχουμε δημοτικὰ σχολεῖα, πρὶν ἔχουμε καθηγητὲς, ἔχουμε γυμνάσια καὶ Πανεπιστήμια καὶ ἐνοθεύσαμε ἔτσι τὴν δημοσίαν ἐκπαίδεψιν. Πρὶν ἔχουμε ἀληθινὸν πολιτισμὸν καὶ μιά σωστὴ καὶ πρωτότυπη ἐπιστήμην, ἰδρύσαμε τὴ ρουμανικὴν Ἀκαδημία. Ἀπὸ τὸν ἴδρωτα τοῦ στωικοῦ λαοῦ παίρνουμε τὰ μέσα γιὰ τὴ διατήρησιν τοῦ χτήριου ἐκείνου ποὺ τὸ λέμε Ρουμανία. Ὅσο ὁμως γιὰ μᾶς, δὲν μπορούμε νὰ τοῦ δείξουμε οὔτε ἕνα ἔργο ποὺ νὰ τὸν ἐνθουσιάσῃ καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ξεχάσῃ τὸ κακὸ τῆς καθημερινῆς ζωῆς οὔτε μιά στιγμὴ. Μποροῦμε τάχα νὰ ζακολουθήσουμε αὐτὸ τὸ δρόμον; Ἀδύνατον! Χωρὶς πολιτισμὸν μπορεῖ νὰ ἐλπίζῃ ἕνας λαὸς, πῶς μὰ φορὰ θάποχτήσῃ καὶ τούτῃ τὴν εὐεργετικὴν μορφήν τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος· μέσα σ' ἕνα ψεύτικο πολιτισμὸν ὁμως ἀδύνατον νὰ ζῇ ἕνα ἔθνος, κι ἂν τύχῃ νὰ κολλᾷται τοῦτο τὸ ἔθνος σ' ἕνα τέτοιο πολιτισμὸν, θὰ δικαιολογούσε μόνον μὲ αὐτὸ τὴν παλιά κρίσιν τῆς ἱστορίας, πῶς στὴν πάλῃ τοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὴν πνευματικὴν ἀντίστασιν ἐνὸς λαοῦ ὁ λαὸς πρέπει νὰ χαθῇ, ἢ ἀλήθεια ὁμως ποτέ. Πολλοὶ μεταξὺ μας ποὺ σήμερα ἀκόμη εἶναι πλανεμένοι, θὰ γυρίσουν αὐριο στὸ σωστὸ δρόμον· ἀπὸ κείνους ὅμως ποὺ κατάλαβαν ποῖα εἶναι ἡ ἀλήθεια, κανεὶς δὲ θὰ ξαναπείσῃ στὴν παλιά πλάνην».

Ποτέ δὲν εἶχε κανεὶς τὸ θάρρος νὰ πῇ τόσο καθαρά καὶ δυνατὰ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ ὅμως ἡ ἀρρώστια εἶταν βαρεῖα, ἔπρεπε ὁ γιατρός νὰ καταφύγῃ στὰ πιὸ ριζοσπαστικὰ μέσα. Ἐννοεῖται, πῶς εἶταν ὁ Majorescu τὸ σημεῖον τῶν κατατρεγμένων καὶ τῶν κακορημίσεων τῶν στενοκέφαλῶν τοῦ ἀντιπάλων, ποὺ τὸν ἔλεγαν κακόβουλον καὶ κοσμοπολίτη (!) Δυὸ μάλιστα καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βουκουρεστίου τὸν κακοφύμιζαν φοβερά: Ὁ Hasdeu καὶ ὁ Vrechie, ποὺ εἰς τὰ περιοδικὰ τους Columna lui Traian (Στήλη τοῦ Τραγιανού) καὶ Revista contemporanea ἔγραφαν ἄρθρα ἀπάνω σ' ἄρθρα, γιὰ νὰ ἐξευτελίσουν τὸν προδότην.

Σήμερα ὅμως δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ρηθῇ, ὅτι ὁ Majorescu κ' οἱ ἄλλοι ὁπαδοὶ τῆς «Junimean» ἐρρίζαν κάτω τοὺς Λατινιστὰς γιὰ πάντα, καὶ τοὺς ρίζανε ὅχι χτεῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰκοσι χρόνια. Ἀποδείξῃ τούτου, πῶς ὁ Μ. δὲν ἔγινε μόνον καθηγητῆς Πανεπιστημίου, ἀλλὰ καὶ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ μέλος τῆς Ἀνω Βουλῆς (Γερουσίας).

Ἐπειτα ἀπὸ τότε ποὺ νίκησαν οἱ «Νέοι», χρονολογεῖται ἡ ἀληθινὴ προκοπὴ τῆς ρουμανικῆς φιλο-

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛ. Ο ΠΡΩΓΟ

37. α' Ἀνάγκη, ἀφοῦ οἱ Κερκυραῖοι ἐδῶ δὲν ἐμειναν στὸ θέμα τῆς παραδοχῆς τους, παρὰ εἶπαν καὶ πῶς ἐμεῖς ἀδικούμε κι' ἄφτοι πῶς παράλογα βρῖσκονται σὲ πόλεμον, ν' ἀγγίζουμε πρῶτα κι' ἐμεῖς τὰ διὸ ἄφτα ζητήματα, καὶ τότες νὰ προχωρήσουμε στὸν ἄλλο μας λόγον. Ἐτσι κι' ἀσφαλτοπόταν θὰ προτιμήσῃτε (45) ὅ,τι ἐμεῖς καρτεροῦμε καὶ τῶν Κερκυραίων ἐδῶ τὴν ἀναφορὰ δι' ἂν τὴν ἀπορρίψετε δέχωντες σκέψιν.

Ἀλένε λοιπὸν πῶς ἀπὸ φρονιμίας δὲ θέλησαν ὡς νῦν κανενὸς συμμαχία. Σκοπὸ ὅμως ἡ πολιτικὴ τοὺς εἶχε πῶς νὰ κακουργούν, δὲν εἶταν ἀρετὴ (46),

(45) προειδοῖτε. Ὁ Reiske προσέθηκε. Ἀκαλύπτει προέλθε.

(46) ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ = οὐκ ἀρετῇ ἀλλ' ἐπὶ κακουργίᾳ.

γιατὶ δὲ θέλανε συμμαχοῦς καὶ μαρτύρους τῶν ἀδικημάτων τους, μήτε νὰ τοὺς στιγματίζῃ ἡ ντροπὴ ὅταν τοὺς παρατηροῦν (47). Ἐπειτα κι' ὁ τόπος τοὺς ὡς ἀρτοσυντήρητος τοὺς ἐφκολύνει, ὅτα βλάψουν, ν' ἀφτοδικάζουν ὅπως ἀγαποῦν οἱ ἴδιοι (48) καὶ ἔχι ὅπως λένε συνθήκες, τί ὅσο σπάνια πάνε ἀφτοὶ στὰ ξένα, τόσο συχνὰ ἡ ἀνάγκη ν' ἀράξουν κολοφάντη τοὺς τὴν ἀσυννοκίαν τὴν προφασίζονται ἔχι γιὰ νὰ μὴ συνδικοῦνε μ' ἄλλους, παρὰ ν' ἀδικοῦνε χωριστὰ, κι' ὅταν τοὺς περναῖ ν' ἀρποῦν, κλέβοντας (49) ὅπου δὲν τοὺς βλέπουν, ζαδιαντροπώνοντας ἂν τυχὸν τοὺς βροῦνε (50). Ὡς τόσο ἂν νεῖταν, ὅπως λέν, ἐνάρτοι, τότες ὅσο πιὸ ἀνεξάρ-

(47) παρακαλοῦντες. Γράφει παρατηροῦντας.

(48) Σύνταξε αὐτοὺς (=κατὰ τὸ δοκοῦν) μᾶλλον ἢ κατὰ συνθήκας.

(49) Τὰ κῶλα οὐ—ἐχῶσιν καὶ ἦν—ἀναισχυντῶσιν. ἂν καὶ παρατακτικὰ συνταγμένα μὲ τὸ ἐν ᾧ—βιάζονται, τοῦ εἶναι ἀλήθεια ἐξηγηματικά.

(50) Τὰ ΧΡ ἦν δὲ πού τι προσάδωσιν (ἢ προσάδωσιν). Γράφει ἦν δὲ πού τι πράσσοντες ἀλῶσιν. Πρ6. Πλάτ. Ἀπολ. 29 ἐάν ἀλφς ἐτι τοῦτο πράσσων. Ἡρόδ. Α, 112 ἀλῶσθαι ἀδικέων κτλ.

νητοι, τόσο μπορούσαν κι' ἐφκολώτερα νὰ ξαστενῶσουν τὴν ἀρετὴν τους μὲ τὸ νὰ φέρουνται ἴσα ὡς οἱ ἄλλοι μ' ἄφτους, ἔτσι κι' ἄφτοι μὲ τοὺς ἄλλους.

38. Ὡς μὴτε μὲ τοὺς ἄλλους μὴτε μ' ἐμᾶς ὁδὲν εἶναι τίπτε, μόνον ἂν κι' ἀποικοὶ μας μᾶς ἀποστατήσαν παντοτινὰ καὶ τώρα μᾶς πολεμοῦν, καὶ ὁδὲν τάχα πῶς δὲ σταλθῇκαν ἀποικοὶ γιὰ νὰν τοὺς ντυραγοῦμε. Ὅμως κι' ἐμεῖς τὸ ἴδιο λέμε πῶς δὲν τοὺς ἀποικίσουμε γιὰ νὰ μᾶς καταφρονοῦν, παρὰ νὰν τοὺς εἴμαστε ἀρχηγοὶ καὶ σεβαστοὶ (51) ὅπου πρέπει. Νᾶ, οἱ ἄλλες μᾶς ἀποικίς μας τιμοῦν, μὴτε χαίρουνται ἄλλοι τόσο τῶν ἀποικῶν τους τὴν ἰστορίαν καὶ φανερά, ὥς τὸς τοὺς εἴμαστε ἀρεστοί, ἀφτοὺς δὲν εἶχε λόγον νὰ δυσχερευοῦμε, μήτε θὰν τοὺς πολεμοῦσαμε ἀνάρμοστα ἂν κάπου δὲ μᾶς ἀδικοῦσαν κι' ἀσυνείθιστα. Ἐπαινὸς τοὺς μάλιστα, καὶ ἂν πὲς τοὺς φταίσαμε, ἀφτοὶ νὰ παραβλήσιν τὴν παραφορὰν μας, καὶ τότε ἐμᾶς ντροπῆς μας ὁδὲν (52) τοὺς καταχρόμαστε τὴν ἀπομονήν τους.

(51) Τὰ ΧΡ θαυμάζεσθαι. Γράφει θαυμάζεσθαι=τιμᾶσθαι. Ἐχουμε ἐδῶ θαυμάζεσθαι—τιμᾶσθαι. ὅπως 3, 39 τενιμᾶσθαι—θαυμάζεσθαι.

(52) Τὰ ΧΡ ἡμῖν δὲ αἰσχρόν. Γράφει ἡμῖν δ' ἂν αἰσχρόν.

λογίας, ὅχι μόνον κατὰ τὴ μορφή, παρὰ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν. Ὅταν κυριαρχοῦσε ἀκόμα τὸ κόμμα τῶν Λατινιστῶν, οἱ σωστοὶ ποιητὲς εἴταν σπάνιοι, καὶ οἱ περισσότεροι, λέει ὁ Eminescu, εἴταν ποιητὲς ζυχαρῶν με λυμῶνι, διότι δὲν εἶχαν τὰ ἀποσόντια ποιητῆ· τοὺς ἔλειπε καὶ τὸ μυκλὸ—γιατὶ καὶ ὁ ποιητὴς θέλει μυκλὸ—καὶ ἡ φαντασία, καὶ ἐθαρροῦσαν πῶς εἶναι κανεὶς ποιητὴς, καθὼς λέει ὁ Schiller, ἅμα κατόρθωσε στίχοι σὲ καλλιεργημένη γλῶσσα, ποὺ κάνει τὸν ποιητὴ ἀντὶς ἐκείνου.

Ἄρα λοιπὸν ἐτέλειωσε ὁ γλωσσο-φιλολογικὸς ἀγὼνας, μὲ τὴ νίκη τῶν Ἑθνικῶν, φύτρωσαν οἱ ποιητὲς ἀπ' τὸ χῶμα σὺν τοὺς μενεξέδες ὕστερ' ἀπ' τὴς πρώτης ἀχτίνης τοῦ ἀνοιξιακοῦ ἡλίου, καὶ ἀπὸ 25 χρόνια ἡ Ρουμανία ἔχει ὅχι μόνον τὴν πολιτική, ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικὴ ἡγεμονία στὰ Μπαλκάνια, καὶ ὅχι λίγαι τῶν ποιητῶν τῆς ἐχτιμιοῦνται καὶ στὴν Εὐρώπῃ. Ἔτσι προοδεύουν οἱ λαοὶ ποὺ δὲν κάνουν ἀντίσταση πεισματικὴ στοὺς αἰώνιους καὶ ἀπαραβίαστους νόμους τῆς βιολογίας!

Εἶμαι στὸ τέλος τῆς μικρῆς, μὰ ἴσως ὅχι καὶ ἀνώφελης μελέτης μου. Κάνοντα, κανεὶς μὴ σύγκριση μεταξὺ τῶν πνευματικῶν παθημάτων τῶν δυὸ ἐξιδέρφων λαῶν, τῶν Ρωμῶν καὶ τῶν Ρουμῶν, πρέπει νὰ μολογήσῃ, πῶς οἱ ἑτοιμότητες εἶναι καταπληχτικές, τόσο καταπληχτικές ὅσο μόνον μεταξὺ ἐξιδέρφων μπορεῖ νὰ εἶναι.

Τώρα, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, σὰς ἐρωτῶ, μὲ ποια αἰσθήματα ἀκολουθήσατε αὐτὴν τὴν συγκριτικὴ μελέτη μου; Αἰσθήματα ντροπῆς ἢ περηφάνειας; παρηγορίας ἢ ἀπελπισίας; Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πῶς βεβαίως ἡ Ρουμανία ξεπέρασε τὴν Ἑλλάδα, ποὺ σὲ τόση πρᾶματα εἴταν δασκάλῃ τῆς τῆς ξεπέρασε, γιατί κοίταζε στὰ ἐμπρός καὶ ἔχι στὰ ὀπίσω. Ἐγὼ βεβαίως δὲ λέω, πῶς δὲν προοδεύει ἡ Ρουμανία, μὰ ὅχι τόσο ὅσο ἔπρεπε κατὰ τὴ φυσικὴ ἐξυπνάδα τοῦ λαοῦ, γιατί ἡ Ρουμανία μου φαίνεται νὰ μοιάζῃ μ' ἕνα ἄθροισμα ποὺ περπατᾷ ἐμπρός, μὰ ἀνάποδα· μὲ τὸ κεφάλι γυρισμένο πίσω· καὶ ὁ καθένας ξέρεي, πῶς ὅποιος περπατᾷ ἔτσι, εὐκόλῃ σκοντάφτει· τοὐλάχιστο δὲν μπορεῖ νὰ τρέξῃ. Γι' αὐτὸ τὸν ξεπερνοῦν οἱ ἄλλοι, καὶ μάλιστα οἱ Ρουμῶνες, γιατί εὐρῆκαν ἕνα στρατηγὸν, ποὺ σὺν τοὺς ἔβλεπε, πῶς περπατᾷ ἀνάποδα, τοὺς βροντοφώνησε: «Μεταβολή!»

«Ὅμως ἀπὸ ξεπαρση ποὺ παραπλοῦτισαν καὶ ἄλλες» πολλές μὲς ἔκαναν προσβολές, καὶ τὴν Ἐπίδαμνο, «τύπο δικό μας, ὅσο παθίκεν δὲν τὴν ἀναγνώριζαν, ὥστε σὺν πῆγάμε ἡμεῖς προστάτες τῆς τῆς πῆγρῃς στανικῶς καὶ τὴν κατακρατοῦν.

39. «Καὶ λένε τάχα πῶς θύλησαν πρώτα νὰ «καθαριστῇ ἡ διαφορὰ μὲ δικήν. Δίκη ὅμως δὲν ἐννοεῖ ὅπως ἀρπάζει (53) καὶ τὴν προτείνει ἀσφαλισμένους (54), ἀλλ' ὅπως, πρὶν κριτολογηθεῖ, ὅχι «μονοχά» τὰ λόγια τοῦ παρὰ ζῶντος ἀπαράλλαχτα καὶ τὰ ἔργα. Ἀφτοὶ ὅμως ὅχι πρὶν πολιορκήσουν τὴν Ἐπίδαμνο, παρὰ ἀφοῦ συμπεράναν πῶς δὲ «θ' ἀδιαφορήσουμε, τότες προφασίστηκαν (55) τὴν «καλόφραντῃ τους δικήν. Καὶ δὲν τοὺς φτάνουν τὰ «δικὰ τους ἔργα κάτου ἐκεῖ, παρὰ ἔρχονται καὶ

(53) Τὸ ΧΡ προϋχοντα = ἰώτερο. Γρίρε πλέον φχόντα ἢ ἔχοντα.

(54) Ἐννοοῦν ὑποθέτω, οἱ Κερκυραῖοι πῶς, καὶ ἂν ἔχοναν οἱ Κερκυραῖοι, θάβριταν πάντα κάπια πόδαρη νὰ μὴν ἀφίσουν τὴν Ἐπίδαμνο.

(55) Τὰ ΧΡ παρέδχοντο. Ὁ Valckenaer προέχοντο.

Γι' αὐτὸ ἄς ἀφήσουμε τὰ περασμένα, γιατί ἔγινε ὅ,τι ἔγινε καὶ οἱ πεθαμένοι δὲ γυρνοῦνε καὶ ἄς κοιτάξουμε στὰ ἐμπρός. Τὸ παράδειγμα τῶν Ρουμῶνων δὲν μπορεῖ, μοῦ φαίνεται, παρὰ νὰ σὰς δώσῃ θάρρος, διότι εἶδατε, πῶς εἴτανε ἄλλοτε στὸ ἴδιο σημεῖο, ποὺ εἴσατε τώρα σείε. Τόχτε λοιπὸν στὸ χέρι σας νὰ κάνετε τὸ ἴδιο ποὺ ἔκαναν καὶ ἐκεῖνοι, καὶ ἄς περάσῃ καιρὸς. Ὅσο γιὰ μένα τὸν ξένο, μὰ πάντα Ρωμιοφίλο, δὲν ἀμφιβάλλω πῶς θὰ βγῆτε νικητές, γιατί μαζί σας ἔχετε τὴ παντοδύναμη φύση, καὶ τώρα μάλιστα ποὺ γράφω αὐτά, νοιώθω μεγάλην ἀνακούφιση στὴ ρωμιοφιλή μου καρδιά, γιατί βλέπω πῶς τὸ παράδειγμα τῶν Ρουμῶνων πρέπει νὰ σὰς δώσῃ μεγάλην ἠθικὴν ὑποστήριξη.

Τώρα ὅμως, σὰς φίλος σας, ποὺ εἶμαι, σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σὰς δώσω τρεῖς συμβουλὲς ἀκόμη, ποὺ μοῦ βγῆκαν ἀπὸ τὰ παθήματα τῶν Ρουμῶνων καὶ ποὺ ἐλπίζω νὰ γίνουν μαθήματα γιὰ σας. Αὐτὲς οἱ συμβουλὲς μου εἶναι οἱ ἐξῆς:

1. Νὰ πιασῆτε νὰ βρῆτε ἕνα στρατηγὸν ποὺ νὰ σὰς διοργανώσῃ καλὰ γιὰ τὸν πόλεμο μὲ τοὺς δασκάλους, γιατί ὅσον καλύτερο εἴσατε διοργανωμένοι τόσο γληγορότερα θὰ νικήσετε. Γιὰ αὐτὸ σὰς εὐχομαι νὰ βρῆτε ἕνα Majorescu μεταξὺ σας.

2. Νὰ μὴν παραβλέπετε τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἁλίων Μπαλκανικῶν λαῶν, γιατί ἔτσι μόνον εἶναι δυνατό νὰ μὴ μείνετε πίσω· γιατί ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ ἀπομόνωσή του. Νὰ πολεμᾶτε λοιπὸν ἁσπλάχνα τὸν αὐτάρεσκο ξιπασμὸ πολλῶν ἀπὸ τοὺς δικούς σας, ποὺ νομίζουν, πῶς μόνον οἱ Ἕλληνες εἶναι ἄθροισμα στὰ Μπαλκάνια καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ζῶα (*). Μὲ τοὺς Ρουμῶνες τοὐλάχιστον ποὺ καὶ σὲ πολιτικὴν ἐποψὴ εἶναι σύντροφοι καὶ σύμμαχοί σας ἐναντίον τῶν Σλαβῶν, ἔπρεπε νὰ ἀδερφωθῆτε περισσότερο. Ἰσως θὰ εἶναι καλὸ μάλιστα νὰ γράψετε ἕνα ἐπίσημο γράμμα στὸν κ. Majorescu ποὺ μπορεῖ νὰ σὰς ὠφελήσῃ πολὺ μὲ τὸν νόμὸν του καὶ μὲ τὸ βᾶρος τοῦ προσώπου του. Γιατὶ πρὸ πάντων σὰς χρειάζεται ἐπίσημη ἀναγνώριση, καὶ ἀφοῦ δὲν τὴ βρίσκετε στὴν πατρίδα σας, πρέπει νὰ τὴ γυρέψετε ἔξω, στοὺς γείτονες.

(*) Μία φορὰ θυμοῦμαι πῶς στὴ Μόσκο εἶχα κουβέντα μ' ἕνα παπᾶ ποὺ ἔβριζε φοβερὰ τοὺς Ρουμῶνες καὶ ἔλεγε πῶς εἶναι ζῶα τετράποδα «Ἔστε δικιοὶ, τοῦ ἀπάντησα, γιὰ τοῦτο τρέφουν μὲ τὰ τέσσερα».

«ἔδω σ' ἔσας μὲ τὴν ἀξίωση ὅχι νὰ συμμαχήσετε, παρὰ νὰ συναδικᾶτε καὶ νὰν τοὺς δεχτεῖτε ἀφοῦ «συγκρουστήκαμε. Ἐπρεπε ὅμως, ὅτα δὲν εἶχαν καθόλου φόβους, τότες νὰ φανοῦν, καὶ ὅχι σὲ στιγμὴ ὅταν ἡμεῖς ἀδικηθήκαμε καὶ ἀφτοὶ κιντυνοῦν, ποῦτε ὅτα χωρὶς νὰ κερδίστε τότε ἀπὸ τὴ δύναμή «τους θὰν τοὺς χαρίστε τώρα βοήθεια, καὶ χωρὶς νὰ «συντελέστε στὰ κακὰ θὰ φορτωθεῖτε τὴ μισή μας «καταφορά· παρὰ ἔπρεπε καιρὸ πρὶν νὰ συντροφια- «ζαν τὴ δύναμη ἂν ἤθελαν καὶ συντροφικὰ τὴν «τύχη.

40. «Πῶς λοιπὸν ἡμεῖς ἐρχόμαστε μὲ βᾶσιμα «παράπονα καὶ ἀφτοὶ εἶναι βίαιοι καὶ ἀρπαγες, σὰς «δειξάμε· καὶ τώρα ἀκούστε πῶς καὶ δικία ἀδύ- «νατο νὰν τοὺς δεχτεῖτε. Γιατὶ ἂν ὀρίζουν οἱ ὅροι «πῶς κάθε πολιτεία ἄγραφη ἄς πηγαίνει μ' ὅποιο «μέρος θέλει, τ' ἄρθρο δὲν ἐννοεῖ ὅσους πάνε μὲ «σκοπὸ νὰ βλάψουν ἄλλους, παρὰ λέει ἀφτόν ποὺ ««δὶχως ν' ἀποσπάται ἀπ' ἄλλους γυρέθει ἀσφάλεια «ἢ δὲ θὰ προξενήσῃ σ' ὅσους τότες δεχτοῦν, ἂν προ- «σέχουν, πόλεμο ἀντὶς εἰρήνην. Ἀφτό ὅμως ἐσεῖς «τώρα κιντυνὸς νὰ παθεῖτε ἂ δὲ μὰς ἀκούστε. Γιατὶ «ἔχι μοναχὰ ἀφτῶν ἔδω θὰν τοὺς σταθεῖτε βοηθοί, «παρὰ καὶ ἡμεῖς ὅχτροί μας ἀπὸ σύνορκτοι. Γιατὶ «ἀνάγκη, ἂν πάτε μαζί τους, νὰ μὴν ἀντισταθοῦν

3. Νὰ μὴν περιορίζετε στὴν καλλιέργεια τῆς γλώσσας, παρὰ νὰ πλατύνετε τὸ ἔδαφος τῆς παλαι- «στρας. Ἐπειτα ὁλοένα φαίνεται περισσότερο, πῶς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας εἶναι μόνον ἕνα μέρος ὅλου τοῦ ζήτηματος, ποὺ εἶναι ζήτημα ἑθνικοῦ πολιτι- «σμοῦ. Νὰ καλλιεργεῖτε λοιπὸν καὶ νὰ μελετᾶτε ὅλα τὰ σπουδαῖα ζητήματα τοῦ σύγχρονου πολι- «τισμοῦ. Οἱ Γιαπωνέζοι δὲν ἐσπούδαζαν μόνον τὴν ταχτική, γιὰ νὰ νικήσουν τοὺς Ρώσους, μὰ καὶ τόσες ἄλλες ἐπιστήμες. Ἔτσι καὶ σείε νὰ μὴ ριχτῆτε μόνο στὰ γλωσσικὰ ὅπλα.

Αὐτὰ ἤθελα νὰ σὰς πῶ ἀκόμα. Κάμετε ὅπως σὰς φαίνεται καλύτερα. Ἐμένα πάντα θὰ μὲ βρῆτε βοηθὸ καὶ πιστό σας φίλο σὺν καὶ ἄλλοτε. Σὰς εὐχομαι καλὴ ἐπιτυχία γιὰ τὸ πατριωτικὸ ἔργο τοῦ συλλόγου σας καὶ σὰς χαίρετῶ.

Λειψία 1. 4. 05.

Πάντα δικός σας
KARL DIETERICH

ΠΑΙΔΙΑΡΟΚΑΜΩΜΑ

Τῆς εἶπε τότε κυττάζοντάς τὴν μὲ πάθος κα- «τάματα:

— «Τὴν καρδίαν μου ἀπὸ καιρὸ τὴν ἔκαμες «σκαθά, παιγνίδι σου· δὲν ἔχω τίποτ' ἄλλο νὰ σοῦ «προσφέρω παρὰ τ' ὄνομά μου, ὄνομα τίμιο καὶ σε- «βαστό, ποὺ θὰ σκεπᾶσθαι τὴν ἁτιμία τοῦ δικοῦ σου· «τὸ θέλεις;»

Ἐλκισε τὸ ριπίδι τῆς, ἕνα ὄμορφο ἀπὸ φτερό «ριπίδι, χάρισμα ἐνὸς πλούσιου ἐραστῆ τῆς, χαρμεγέ- «λασε εἰρωνικὰ δεικνόντάς του μὴ σείε κατὰσπρα «μαργαριτάρια—τὰ δόντια τῆς—καθίσε πρὶν ἀνα- «παυτικὰ στὸ βελουδένιο σοφὰ τῆς καὶ τοῦπει:

— «Καὶ δὲ φοβᾶσαι μήπως τὸ τίμιο καὶ σε- «βαστ' ὄνομά σου ἀτιμαστῇ;»

Ἀπελπισιὰ ζωγραφήθηκε στὸ πρόσωπό του.

— «Μὴ μὲ πληγώνεις περισσότερο· σ' ἀγαπῶ, «σὲ λατρεύω, τὸ ξέρεις, καὶ σὲ θέλω δική μου, τέ- «λεια δική μου, καὶ γιὰ τοῦτο εἰμ' ἑτοίμος γιὰ κάθε «θυσία. Μοῦ κατακοιμάτισες τὴν καρδιάν, πᾶρε, «κάμε κουρέλι καὶ τ' ὄνομά μου, ἀλλὰ πρὶν σκότωσέ «με· θάνατι γλυκείᾳ στιγμῇ γιὰ μένα, ἢ στιγμῇ τοῦ «θανάτου μου».

«ἀφτοὶ καὶ δὶχως σας (56). Ἀπ' ὅλα μάλιστα τὸ «πιο σωστὸ εἶναι νὰ σταθεῖτε παράμερα οὐδέτεροι· «νείδεμή, ἴσα ἴσα νὰν τοὺς χτυπήστε ἀφτοὺς μαζί «μας (γιατὶ τῶν Κερκυρῶν εἴστε τοὐλάχιστο σύνορ- «κοι, μὰ μὲ τοὺς Κερκυραῖους μήτε κὰν ἀναγκωχὴ «δὲν κανατε ποτές σας, καὶ ὅχι ν' ἀρχίστε τὸ νόμο «πῶς εἶναι δεχτοὶ οἱ ἀντάρτες τῶν ἁλίων. Γιατὶ καὶ «ἡμεῖς, ὅταν οἱ Σαρμῶτες ἀντάρτησαν καὶ εἴταν ὁ «λόγος ἂν πρέπει νὰ συντρεχτοῦν (57) δὲ σὰς κατα- «νήφισαμε, ἐνῶ οἱ ἄλλοι Πελοποννησιῶτες εἶχαν «δῶσει γνώμην ἀντίθετην, παρὰ ἔχαστε ἀντεῖπαμε «πῶς λήφτερος ἄς τιμωρᾷ ὁ καθένας τοὺς δικούς του «συμμάχους. Καὶ σὰς λέμε, ἂν ὅσους κανουν τίποτα «κακὸ τοὺς δεχτεῖτε καὶ βοηθήσετε, θὰ προβάλουν «καὶ μερικοὶ δικοὶ σας ὅχι πρὸ ἀσπλάντοι καὶ θᾶρ- «θουνε μαζί μας, καὶ ὁ νόμος ποὺ θὰ βάλτε ἐσεῖς «θὰ βλάψῃ πρὸ πολὺ παρ' ὅ,τι ἡμεῖς.

41. «Ἀφτὰ λοιπὸν σὰς παρουσιάζουμε δικαίω- «ματά μας, βᾶσιμα κατὰ τῶν Ἑλλήνων τοὺς νό-

(56) Ἀφτὴ οὐ φαίνεται σωττότερη ἐρμηνεία παρὰ ἡ «πρὸ συνειδημένη μὲ ἡμῶς ὑπάρχοντος τοῦ ἀμύνεσθαι καὶ «μὲ τὸ τούτοις κατηγορούμενο.

(57) Τὸ ἐπ'—ἀμύνειν πηγαίνει στὸ ψῆλον προσεβέ- «μεθα ἐναντίαν.

Και δύο δάκρυα φάνηκαν στα βλέφαρά του.

— «Τί παιδί! πού είσαι! για μίαν αγάπη της στιγμής, αγάπη τρελλή όσο μεγάλη, το παραδέχομαι, είς' έτοιμος να θυσιάσης, τι πειδ πολυτίμο στον κόσμο έχεις, την τιμή σου, τ' όνομά σου; Δέ σέ νοιώθω».

— «Γιατί ακόμα δέν έννοιωσες τόν έρωτα. Σ' αγαπώ τ' ακούς; και μοναχά ή ιδέα πού μόλις έγώ φύγω από δω μέσα θ' έλθω άλλος να καθίση στη θέση μου, άλλος πού θά διασκεδάση με ό,τι έγώ λατρεύω, με τρελλαίνει. "Ακουσέ με». Σηκώθηκε και στάθηκε όρθος μπροστά της.

— «Τ' όνομά μου δέν τό θυσιάζω, τό περασμένο είναι περασμένο, δέ γνωρίζω τίποτα δικό σου, τίποτ' από την περασμένη σου ζωή. Θ' ήρθηκες ίσως στον κόσμο μοναχά, όμορφη όπως είσαι, χωρίς κανέναν, πού να σέ ήδηγήση στον ίσιο δρόμο της άρετης. χωρίς κανέναν, πού αληθινά να σ' αγαπήσει. Ίσως ή φτώχεια, ή πεποίθηση στην όμορφιά σου, ή αγάπη στην πολυτέλεια ή κι' ή πόθος να σέ θαυμάζουν όλοι, ποιός ξέρει! Μά όταν θάσαι πλούσια και λατρεμένη, όταν ή κοινωνία πού σήμερα σέ περιφρονεί, άνοίξη και για σένα, τη γυναίκα μου, διάπλατες τίς θύρες της, τότες θά θυμηθής, με πόθο να την ξαναζήσης, την παλιά σου ζωή; Δέν τό πιστεύω. Δέ θέλω, δέ μπορώ να τό πιστέψω. Λοιπόν τί λές;»

— «Όχι. Τη θυσία σου δέν την δέχομαι, θέλω να μείνω ό,τι είμαι,τό δρόμο της ζωής μου έχαραξα μοναχά μου, δέν ποθώ να λοξοδρομήσω. Αυτό πού σήμερα σ' έμou προτείνεις με παρακάλεσμά, τί ξέρεις, άν δέ μου τόχουν προτείνη κι' άλλοι με τόν ίδιο πόθο, με τά ίδια λόγια, πλουσιότεροι από σένα και με μεγαλύτερη ίσως κοινωνική θέση;»

— «Και δέν ιδέχτηκες, όπως δέ δέχσαι τώρα! Μά πώς λοιπόν σκέφτεσαι;»

— «Έξω τή δύναμη της όμορφιάς μου, είναι νικήτρα πάντα».

— «Μά περιφρονείς ό,τι σου λείπει, όσο όμορφη κι' άν είσαι δέν έχεις όνομα και σου τό προσφέρουν, δέν έχεις θέση κοινωνική και σου τή δίνουν».

— «Θέση κοινωνική; και χαμογέλασε με ειρωνεία. Μά την κοινωνία σου την περιφρόνησα πριν έκείνη νάχη τό δικαίωμα να με περιφρονήσει, και την περιφρονώ. "Αν θέλα θάμουν και γώ της κοινωνία σου, μά μου κάνει άηδία, γιατί τίποτες άλλο δέν είναι, παρά μιá ψευτιά, μιá ζωντανή, ολοζώντανη

και ενεργητική αντίθεση του ωραίου, του μεγάλου και της όρθης σκέψης. Καταδικάζει τό τίμιο κορίτσι, πού ή άθώοτη κάποτες κι' οι δολεροί σας τρώποι σκεδόν πάντα, κάνουν να λοξοδρομήση, αφού την κάμουν να πιστέψη στον αληθινόν έρωτα, στην αλήθεια, στη ζωή, και σ'ας τό δέμιο της εύτυχίας της καμαρώνει, κι' όσες περισσότερες γελάσετε, όσα περισσότερα δάκρυα κάμετε να χυθούν από καρδιές, πού τίποτα δέ σ'ας πρωτοζήτησαν, τόσο περισσότερο σ'ας περιβάλλουν με θαυμασμό για την άξιάδα σας. "Εχουν μεγάλη πέραση στα σαλόνια σας οι καταχτητάδες. Κ' ένω κλει τίς θύρες της στην γελασμένη νέα, με τό φόβο μήπως κολλήση και κείνη τό μικρόδιο της ατιμίας, έχετε όρθωνοιχτα τά σαλόνια σας για τόσες ήμαρτωλές παντρεμένες, γιατί έχουν πλούτη και τίτλους κι' ας λησμονούν άδικαιολόγητα θρησκεία, οίκογένεια, αξιοπρέπεια και τιμήν. Αυτ' είναι ή κοινωνία σου, ψεύτρα και ψεύτρα χωρίς ανάγκη σ'άν έμ'ας πού πουλούμε την όμορφιά μας στον έναν και στον άλλον».

— «Με πεθαίνεις, σούπα».

Και ρίχτηκε, δέν εκάθισε, σέ μιá πολυθρόνα σά σκοτωμένος· έφερε τό ένα χέρι του στο μέτωπο, σά νάθελε να διατηρήση την ενέργεια της σκέψης του. Ή στάση, τό βλέμμα και τό κίνημά του σωστή είκόνα της απέλπισιας.

Τόν κύτταξε και τόν λυπήθηκε.

— «Όχι, θέλω να μ' ακούσης, πρέπει». Ή φωνή της ήρνε τώρα πειδ γλυκειά και εξακολούθησε άπαλά, άπαλά, σά χαιδι.

— «Θά σου μιλήσω, όπως σέ κανέναν στον κόσμο δέν έχω μιλήση· είσαι τίμιος και θά σου παρουσιάσω όλόγυμνη την καρδιά μου και θά δικαιώσης την άρνησή μου, πού σου φαίνεται άδικαιολόγητη. Χρωστάω αυτό τό δείγμα της έμπιστοσύνης στη μεγάλη σου αγάπη, πού δέν έχω τή δύναμη να αίστανθώ για κανένα πειά».

Σηκώθηκε και πήγε κοντά στο παράθυρο· ή ήλιος ήταν στο βασιλευμά του και στην κάμαρα είχε άρχινήση να σκοτεινιάζει. Τράβηξε λιγάκι τό μπερντέ και μιá όμορφη μυρουδιά των λουλουδιών του κήπου έπλημμύρισε τό σαλονάκι. Έσυρε κατόπι σ' ένα χαμηλό "Ανατολίτικο σοφά γιομακτον πουπουλένια μαξιλάρια, όπου κάθισε, ένα καθισματάκι και τούδειξε με τό δάχτυλο να καθίση και στα πόδια της.

Σάν παιδάκι, πού δέν έχει θέληση δική του, έ-

κάθισε μηχανικά. Μείνανε λίγη ώρα σιωπηλοί κυττάζοντας ένα κομμάτι τ' ούρανού, πού άρχισε να άσιμοφεγγιάζει κι' έπειτα με φωνή σιγανή, σά να μην ήθελε να ταραξή την ήσυχία πού βασίλευε.

— «Τέτοιαν ώρα, τούπε, αίστανεται κανείς την ανάγκη της φιλικής και της αγάπης, για να μπορή να πη ό,τι με φροντίδα φιλάργυρου έχει κλειδώση στ' απόβαθα της καρδιάς του. Τόν έρωτα, πού λές, πώς δέν έχω νιώσει, τόν έχω αίστανθώ, άν όχι πειδ πολύ, μά καλύτερα από τούς έρωτες του κόσμου σου. "Εχω γνωρίση τόν έρωτα τόν άγνό, πού ζή κι' ατζάνει μ' ένα βλέμμα, μ' ένα χαμόγελο. "Εχω αίστανθώ τόν πόθο και τή γλύκα του φιλιού, τίς έλπίδες, τούς πόθους, τά όνειράτα, τίς άμφιβολίες και τή ζήλεια της αγάπης. Έννοιωσα τίς χαρές και τό μεθύσι της, κι' έννιώσι, ώιμέ, και την πίκρια, πού σου φαμακώνει ήλκαρη την ζωή. "Αγάπησα, όπως λίγοι σήμερα αγαπούν, δεκάξη χρόνων κορίτσι στ' άνήθιμα της όμορφιάς μου, στο ζώνημα της καρδιάς. Φτωχή κι' όρφανή από πατέρα, μινκαρίθη, έχω γνωρίση μοναχά τό χαιδι της μάνας μου, πού με καμαρώνει κι' έλπίζει στην όμορφιά μου, για ένα πλούσιο γάμο, πού θ' έλλαζε την τύχη και των δυό μας».

Ή έλπίδα της βγήκε ψεύτρα όταν πρωτόειδα ένα νέο φοιτητή του κόσμου σου. Τέτοια ώρα ήταν, πού τόν είδα για πρώτη φορά, ήμουν στο παρκθυρο κι' έτυχε να περνά από κάτω μ' είδε κι' από τό κίνημά του καταλαβα, πώς ή όμορφιά μου τούχε κάμη έντύπωση. Μά και σέ μένα τό ίδιο είχε συμβή. Από τότες τόν έβλεπα κάθε μέρα κι' ή καρδιά μου παρόντα ως εκείνη τή στιγμή. του έδόθηκε δλακέρη. "Αχ! ή άγωνία μου πότε να τόν ιδώ να περάση, ή χαρά μου να τόν έβλεπα από μακριά κι' ή απέλπισια μου σ'άν έτόχαινε κάποτες να μην περάση· όλη τή νύχτα στο κρεβάτι μου έκλαιγα ήγρυπνη. Την πρώτη φορά πού μου μίλησε και μούπε τά πρώτα λόγια της αγάπης ένόμισα πως άγγιξα τόν ούρανό με τά χέρια μου. Έγύρευα τή μοναξιά, ήθελα να μείνω μοναχά, για να ξαναπερνά από τή μήτηρ μου και τό μικρότερο λόγο του, να κλειώ τά μάτια μου και να νομίζω, πώς τόν βλέπω με τά κατάρματα μεγάλα μάτια του και τά χείλια του πού σιγότρειμαν. Μ' είχε αγαπήσει και κείνος· και σήμερα μολονότι αυτός έν' ή αίτία της δυστυχίας μου, βλογάω τίς εύτυχισμένες κείνες στιγμές της ζωής μου, τίς γλυκύτερες, πού έχω περάση».

μους. Μά άντάμα κι' από σ'ας θυμίζουμε (58) κι' απαιτούμε ως χάρη—χάρη πού, μήτε ως όχτροί σας με καλούς σκοπούς μήτε πάλι ως φίλοι μ' έμπιστοσύνη (59), όμως σ'ας τή λέμε πώς σήμερα πρέπει να μ'ας αντιπληρωθεί. Όταν άλλοτες πριν τά Μηδικά σ'ας έλειψαν πολεμικά καράβια για της Αίγυπτου τόν πόλεμο, από τούς Κορθινούς λάβατε είκοσι. Κ' ή καλοσύνη μας εκείνη, καθώς κι' ή άλλη με τούς Σαμιώτες (60), σ'ας χάρισε τό να καταπονέστε τούς Αίγυπτιες, να παιδέψτε τούς Σαμιώτες, κι' έγινε σέ τέτοιες ώρες, όταν οι άθρόοποι τότε μάλιστα, πηγαίνοντας να πολεμήσουν τους όχτρούς τους, τίποτα δέ λογαριάζουν άλλο πείδ πώς να νικήσουν. Γιατί φίλο νομίζουν κάθε

συνεργάτη κι' ας είταν (61) πριν μισητός, κι' όχτρο όπιοι άντιστέκει κι' άν τυχόν είναι φίλος, αφού και καθε δικό τους τό θυσιάζουνε στο πάθος της νσιγμής.

42. »Αφτά θυμηθείτε τα, κι' όποιος είναι νός ας τά μάθει από τούς γεροντότερους κι' ας πει πώς μ'ας άξίζει άνάλογη αντιπληρωμή (62). Κι' ας μη νομίζει πώς είναι ναί δίκια τά λόγια μας, όμως σ'όφορα, α γίνει πόλεμος, πώς είναι άλλα. Γιατί »τ' όφελος τό μεγαλύτερο στέκει στα λάθια τά μικρότερα, κι' ή έρχομός του πολέμου πού με τό φόβο του σ'ας σπρώχνουν οι Κερκυραίοι ν' άδικήστε είναι ακόμα σκοτεινός, και τί άξίζει συνέπαρτοι από τέτιο φόβο να καρδίστε έχτρα ξάστερη τώρα άμέσως κι' όχι έρχάμενη ίσως έχτρα. Φρόνιμο κάλια είναι τ' άρχικό πριν άγριοκόιταγμα από »τή Μεγαρική άφορμή νάν τό μετριάστε κάτι μενταξί μας (γιατί ή τελεφταία καλοσύνη σέ σωστή »στιγμή, κι' άν είναι άσέμαντη ίσως, μπορεί να ξεδιαλύνει σημαντικά παράπονα), κι' ούτε, έπειδή

»ατά σ'ας δίνουνε συμμαχία μεγάλη, μ' από να σ'ας δολώσουν. Γιατί τό να μην άδικείς τούς ίσους σου θά πει πιδ βέβαιη δύναμη, παρά συνέπαρτος »από τό φανερό κέρδος της στιγμής να καταχραστείς με παντοτινός (63) κινδύνους.

43. »Λοιπόν σ'άν έτυχε να πέσουμε κι' έμείς »σε περιστάτικα καθώς όταν κηρύξαμε στη Λακεδαιμόνα πώς ή καθείς τιμωρεί ή ίδιος τούς δικούς »του συμαχούς, κερτερούμε τώρα την ίδια χάρη »από τά χέρια σας, κι' αφού σ'ας ώρέλησε ή ψήφος »μας να μη μ'ας βλαψει ή δικός σας. Όσο σ'ας δώσαμε δώστε, και στοχαστείτε πώς να τώρα εκείνη ή »στιγμή όταν καθαρό κι' ή συνεργός φίλος κι' ή »δυσκολοφτής όχτρος. Ναί, τούς Κερκυραίους έδω μην »τους δεχτείτε συμαχούς στο πείσμα μας, μήτε »βοηθήστε τους ένω άδικούν. Έτσι κι' ό,τι άρμόζει »θα κάνετε κι' ό,τι σ'ας ώφελεί θ' άποφασίστε.»

(58) παραίνεσιν. Γράφε παράμνησιν.

(59) έπιχειρήσθαι. Κανείς δέν κατορθώσει νάν τό ζηγήσει μήτε θά κατορθώσει. Ίσως έπικεισθαι (έτσι μετάφρασα) Πρ6. Ήροδ. 5, 104 έπικείμενος ένήγε. "Ο Θουκυδίδης έτσι λέει «Μήτε όχτροί σας είμαστε κι' έχουμε καλούς σκοπούς, μήτε πάλι φίλοι σας κι' έχουμε δικαίωμα να έπιμείνουμε.»

(60) Τά λόγια τό δι' ήμ'ας—βοηθῆσαι είναι παραγίμισμα.

(61) Τά ΧΡ ήν—ή. Γράφε εί—ήν'

(62) άμειδεσθαι. Άρχαιο διόρθωμα από τά Σκόλια. Τά ΧΡ άμύνεσθαι.

(63) διά κινδύνων. Νομίζω δι' άει κινδύνων.